

**Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje
Center for Education, Counseling and Research**

Nova cesta 4, 10 000 Zagreb, Croatia
Tel: + 385 1 24 22 800, Fax: + 385 1 24 22 801
E-mail: cesi@cesi.hr; Web: www.cesi.hr

Primjedbe i prijedlozi na Nacrt prijedloga Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2011.-2015.

Prema pozivu za javnu raspravu koju je uputio Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje izradio je komentare i prijedloge za novu Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2011.-2015. koja je jedna od ključnih politika vezanih uz rad CESI.

Kao što je u Nacrtu Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2011.-2015. (u daljnjem tekstu: Nacionalna politika) navedeno "Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova osnovni je strateški dokument Republike Hrvatske koji se donosi s ciljem uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti za razdoblje od 2011. do 2015. godine." Ključno je da ova Nacionalna politika redefinira "nacionalne prioritete u skladu s novim okolnostima, ostvarenom napretku i daljnjim izazovima u uspostavljanju stvarne ravnopravnosti spolova."

Pozdravljamo organiziranje javne rasprave u donošenju ovog ključnog dokumenta kao važnog procesa u sudjelovanju organizacija civilnog društva u donošenju odluka i javnih politika, međutim smatramo da je rok za javnu raspravu bio prekratak s obzirom da mnogi važni dionici nisu niti bili upoznati s početkom javne rasprave (koju je predstavljala samo objava na web stranici URS-a).

Nacionalna politika nadograđuje se na prethodnu *Nacionalnu politiku 2006.-2010. god.* o čijem provođenju zainteresirana javnost nema dovoljno podataka jer potpuni izvještaji za cjelokupan period provođenja politike nisu dostupni javnosti, a koliko je nama poznato evaluacija koja bi pokazala do koje mjere su ostvareni ciljevi postavljeni Nacionalnom politikom nije provedena.

Ujedno, kako bi svi zainteresirani dionici mogli pratiti provođenje politike te procijeniti ukupni napredak u području ravnopravnosti žena i muškaraca neophodno je da se utvrde indikatori kojima će se mjeriti uspješnost provedbe. Na žalost kao i prethodne nacionalne politike, niti novom Nacionalnom politikom nisu predviđeni indikatori kojima će se moći procijeniti uspješnost provedbe, a nisu predviđeni ni mehanizmi praćenja i evaluacije što će onemogućiti procjenu na kraju je li uopće i u kojoj mjeri strategija, odnosno akcijski plan, proveden u praksi.

U dijelu IV. Strateški okvir za provedbu politike ravnopravnosti spolova i

akcijski plan djelovanja (19 ciljeva, 91 mjera) kaže se da akcijski plan djelovanja sadrži ključne aktivnosti i mjere prema prioritetnim tematskim područjima djelovanja, međutim, nedostaje objašnjenje zašto se izabrao fokus na ova područja, te u kakvoj su ona vezi s analizom stanja. Tada bi možda bilo jasnije zašto nekih područja nema npr. žene i zdravlje, već se odmah prelazi na akcijski plan.

Ovom su politikom redefinirani prioriteti te je uvršteno novo poglavlje "**Promicanje međunarodne suradnje i ravnopravnosti spolova izvan Hrvatske**", a među prioritetima se više ne nalazi područje **Žene i zdravlje**. Uzimajući u obzir mjere iz Nacionalne politike 2006. – 2010. u području Žene i zdravlje, a sukladno podatcima kojima mi raspoložemo, u proteklom periodu postavljeni ciljevi (smanjenje učestalosti spolno prenosivih bolesti, podizanje razine zaštite i očuvanja zdravlja na radu, osobito psihičkog zdravlja žena, unaprjeđivanje mjera za očuvanje reproduktivnog zdravlja žena i sl.) nisu ostvareni. Stoga smatramo da bi navedeno područje s odgovarajućim mjerama trebalo biti uvršteno u Nacionalnu politiku 2011. – 2015. Pitanje žena i zdravlja svedeno je na jedan vrlo općenito formuliran cilj u poglavlju 1. **Promicanje ljudskih prava žena (1.4. Podizati kvalitetu i dostupnost zdravstvene zaštite za žene i djevojčice)**, a neki ciljevi iz Nacionalne politike 2006. – 2010. su pretvoreni u nedovoljno operacionalizirane mjere (npr. Unaprjeđivat će se sustav prevencije i ranog otkrivanja zloćudnih tumora, Unaprjeđivat će se mjere za očuvanje reproduktivnog zdravlja žena) čije je provođenje teško mjerljivo. Osim toga nije jasno prema kojim kriterijima je područje žene i zdravlje uvršteno u tematsko područje "**Promicanje ljudskih prava žena**", stoga što sam opis poglavlja govori da ono uključuje "provedbu mjera vezanih uz upoznavanje sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova* i drugim antidiskriminacijskim zakonodavstvom, ciljanu edukaciju sudstva i državne uprave, promicanje uporabe rodno osjetljivog jezika, aktivnosti usmjerene ka unaprjeđenju društvenog položaja žena pripadnica nacionalnih manjina, žena s invaliditetom, žena u ruralnim područjima uz kontinuiranu potporu projektima i aktivnostima organizacijama civilnog društva u ovom području."

Iako je politika ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena, kao jedno od temeljnih načela demokratskog ustroja i društvenog poretka u Republici Hrvatskoj prihvaćena na najvišoj državnoj razini odlukama Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora, iz ove politike nije vidljivo jesu li su i na koji način osigurana odgovarajuća dostatna financijska sredstva za provođenje mjera predviđenih Nacionalnom politikom. U situaciji ako ta financijska sredstva nisu predviđena Nacionalnom politikom ne možemo očekivati efikasno provođenje mjera te stoga niti suzbijanje diskriminacije i unaprjeđenje položaja žena u RH u iduće 4 godine.

Kao jedan od ključnih ciljeva Nacionalne politike, budući da je vezan uz financije smatramo cilj **7.3.** koji uključuje upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu te mislimo da bi ovaj cilj trebao biti izdvojen i da njegovo spajanje s razvijanjem metodologije prikupljanja statističkih podataka, uz pripadajuća rodna istraživanja ukazuje na nerazumijevanje značenja koncepta "gender budgeting", odnosno upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu. Osim toga potrebno je donijeti adekvatne mjere povezane s navedenim ciljem je predviđena mjera 7.3.1. *Prevest će se, promovirati i distribuirati metodološki priručnik Vijeća Europe o upravljanju proračunskim sredstvima s obzirom na spol u svrhu preispitivanja javnih proračuna s obzirom na njihov učinak na provedbu politike ravnopravnosti spolova* ne može dovesti do ostvarenja postavljenog cilja. Kao što je vidljivo iz Izvješća o provedbi nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010. niti u prethodnoj Nacionalnoj politici mjere vezane uz upravljanje proračunskim sredstvima prema spolu nisu provedene. Stoga bi svakako trebalo dodati mjeru edukacije osoba uključenih u sastavljanje proračuna o upravljanju proračunskim sredstvima obzirom na spol.

Pojedine mjere Nacionalne politike čini provođenje drugih strategija ili planova koji sadrže mjere vezano uz ravnopravnost spolova (npr. mjera 2.1.1. *Unaprijedit će se položaj žena na tržištu rada, sukladno mjerama Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja za razdoblje od 2011.-2012. godine i 2013.-2014.*) no taj princip nije konzistentno proveden kroz cijelu Nacionalnu politiku, već je dio strategija spomenut kao sastavni dio strateškog okvira u uvodu. Stoga ne vidimo razlog da Akcijski plan zapošljavanja bude istaknut kao zasebna mjera, kad to već nisu i druge strategije ili planovi.

Jednako tako, nepotrebnim smatramo mjere koje definiraju donošenje strategija ili planova koji su nastavak dosadašnjih strategija i planova ili se moraju donijeti sukladno zakonu (npr. 3.1.1. *Donijet će se novi Udžbenički standard ili 2.2.1. Donijet će se Strategija razvoja ženskog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2017. godine. ili 5.1.3. Donijet će se novi Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima 2012. - 2014., pratiti njegova primjena te će se Vladi Republike Hrvatske redovito dostavljati izvješća o njegovoj provedbi.*).

Također nepotrebnim smatramo uvrštavanje mjera koje stoga predstavljaju ponavljanje a koje proističu iz zakonskih obveza (7.1.3. *U svim županijama djelovat će županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova kao radno savjetodavna tijela županijskih skupština radi provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini. Mandat županijskih povjerenstava, od dana imenovanja, trajat će četiri godine, a financijska i druga sredstva za njegov rad osigurat će se iz županijskog proračuna ili 7.1.7. Redovito će se održavati sastanci Koordinacije županijskih povjerenstava radi unaprjeđivanja i usklađivanja aktivnosti te razmjene informacija i primjera dobre prakse provedbe politike ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini ili 4.1.2. Sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima vodit će se računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola.*)

Kao što smo već spomenule, dio mjera suviše je općenit te nedostaju metode provedbe. To se naročito odnosi na mjere kojima su nositelji institucije kojima ravnopravnost spolova nije nužno fokus te im nedostaje znanja u području ravnopravnosti spolova. Vjerujemo da bi preciznije definiranje mjera znatno olakšalo njihovo provođenje.

Npr. mjera 1.1.6. *Promicat će se uporaba rodno osjetljivog jezika u sustavu državne uprave i lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i u javnom govoru i medijima.* Iz te mjere se ne vidi na koji način će ona biti provedena. Predlažemo da pitanje rodno osjetljivog jezika bude sastavni dio mjera 7.1.1. *Redovito će se održavati seminari za državne službenike/ce radi njihove edukacije i učinkovitijeg provođenja propisa i zadaća u provedbi politike ravnopravnosti spolova i izradit će se Vodič za službenike/ce u državnoj upravi i lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi o pitanjima ravnopravnosti spolova i 7.2.4. Provest će se edukacija o rodnoj ravnopravnosti medijskih djelatnika koji kreiraju medijske sadržaje.*

Zatim mjera 2.1.5. *Promicat će se zapošljavanje žena u sektoru informacijsko-komunikacijskih tehnologija i razmjena iskustava i primjera dobre prakse u informacijsko-komunikacijskom sektoru koja ne pojašnjava način provođenja te bi trebalo pojasniti radi li se o stipendijama za tehnološke fakultete, kampanjama, subvencioniranju zapošljavanja ili nečem četvrtom.*

Mjera 1.3.1. *Osnovat će se radna skupina radi prikupljanja podataka o ženama u ruralnim područjima u području obrazovanja, zapošljavanja i samozapošljavanja, zdravstvene zaštite, očuvanja kulturne baštine i gospodarskog razvoja i izraditi akcijski plan utemeljen na rezultatima provedenih analiza ima predugi rok provedbe te bi to trebala biti mjera koje će se realizirati u 2012. godini.* Obzirom da vezano uz žene u ruralnim područjima postoje samo dvije mjere te da se tek predviđa akcijski plan za unaprjeđenje položaja žena u ruralnim područjima, ne može se čekati do 2015. da se on donese.

Vezano uz cilj 2.3. *Promicati mjere koje omogućuju usklađivanje privatnih i profesionalnih obveza* posebno problematičnom smatramo mjeru 2.3.2. *Poticat će se organizacija odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u trgovačkim društvima i poslovnim organizacijama u javnom i privatnom vlasništvu* i vjerujemo da takva mjera ne bi trebala biti dio Nacionalne politike. Jedan od razloga je što može dovesti do prekomjernog opterećenja žena na radnom mjestu, većih zahtjeva za prekovremenim radom i sl. Mislimo da bi se umjesto toga Nacionalnom politikom trebalo poticati otvaranje javnih servisa i poticati velika poduzeća u okviru društveno odgovornog poslovanja (DOP-a) da sufinanciraju ili potpomažu javne vrtiće koji će biti u nadležnosti lokalne samouprave i dostupna svoj djeci. Želimo naglasiti da je u okviru mjere 2.3.1. *Provodit će se aktivnosti za poticanje jednake raspodjele kućanskih i obiteljskih poslova te ravnopravnu podjelu roditeljske odgovornosti za skrb o djeci, uključujući promociju korištenja roditeljskog dopusta od strane očeva* neophodno provođenje nacionalne kampanje koja bi senzibilizirala širu javnost i ukazala na opterećenosti žena u privatnoj sferi te naglasila potrebu provođenja rodno osviještene politike kojom se suzbijaju prakse koje dovode do direktne ili indirektno diskriminacije.

U poglavlju 3. **Rodno osjetljivo obrazovanje**, a u svrhu uklanjanja rodni stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa potrebno je izmijeniti mjeru 3.1.2 *Uvesti rodno osjetljiv odgoj i obrazovanje u cjelokupni obrazovni sustav, uz uklanjanje rodni stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa* te naglasiti da u stručna povjerenstva treba uključiti osobe koje se bave područjem rodne ravnopravnosti.

U cjelini 4. **Ravnopravnost u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu** potrebno je u okviru cilja 4.1 *dati mjeru Političke stranke dužne su na godišnjoj razini donositi akcijske planove za postizanje uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca te provoditi edukacije o rodno osviještenoj politici za svoje članstvo.*

Osim toga, ne dovodeći u pitanje potrebu evidentiranja i objavljivanja podataka razlučenih po spolu, smatramo da se prevelik dio mjera odnosi samo na evidentiranje i objavljivanje podataka razlučenih po spolu, a da se nakon toga na osnovu tih podataka ne planiraju aktivnosti koje bi dovele do postizanja uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca u tijelima vlasti. Isto tako zanima nas na osnovu kojih istraživanja i podataka je odlučeno da se kao poseban cilj u toj cjelini naglašava položaj žena u športu, budući da u uvodnom dijelu nema tih podataka, a zanemaruju neka druga područja u kojima je također potrebno unaprijediti položaj žena.

U području 7. Institucionalni mehanizmi i načini provedbe, a u okviru cilja 7.1. *Osnažiti mehanizme za provedbu ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini i unaprijediti njihovo koordinirano djelovanje* smatramo da je neophodno dodati mjeru redovite edukacije za članove/članice županijskih i gradskih/općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova i provoditi je u suradnji s organizacijama civilnog društva.

Obveze županijskih Povjerenstava za ravnopravnost spolova vezano uz medije znatno premašuju prije svega ljudske kapacitete povjerenstava (mjere 7.2.4. *Provest će se edukacija o rodnoj ravnopravnosti medijskih djelatnika/ca koji kreiraju medijske sadržaje.* i 7.2.6. *Analizirat će se sadržaj medija radi detekcije učestalosti i vrste rodni stereotipa.*). Pri čemu kada je u pitanju točka 7.2.6. mislimo da je ovdje trebalo predvidjeti formiranje neovisnog tijela/radne grupe koja bi bila kompetentna analizirati medije i davati preporuke i upozorenja.

Zagreb, 11. svibnja 2011.